

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplannen herinrichting vliegbasis Soesterberg

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

25 augustus 2011 / rapportnummer 2073-99

1. Oordeel over het MER

De colleges van burgemeester en wethouders van Soest en Zeist bereiden in hun gemeenten het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan 'Vliegbasis Soesterberg' voor.

De bestemmingsplannen moeten het ruimtelijke en juridische kader gaan vormen voor de herontwikkeling van de voormalige luchtmachtbasis Soesterberg. Het voornemen betreft de ontwikkeling van een hoogwaardig natuurgebied met recreatief medegebruik, recreatieve functies (bezoekerscentrum en museumkwartier) en een woningbouwlocatie (440 woningen). De gemeenteraden van de gemeenten Soest en Zeist zijn bevoegd gezag voor het vaststellen van de respectievelijke bestemmingsplannen.

Om de herontwikkeling binnen het provinciale kader ruimtelijk mogelijk te maken is op 31 mei 2010 door Provinciale staten van Utrecht de Structuurvisie herinrichting vliegbasis Soesterberg¹ vastgesteld. Voor de besluitvorming over de structuurvisie is in 2009 een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De Commissie heeft op 3 maart 2010 een advies uitgebracht over dit plan-MER.² Dit advies is gebruikt bij het opstellen van een notitie 'Besluit-m.e.r. bestemmingsplannen herinrichting vliegbasis Soesterberg' (verder: notitie Besluit-m.e.r.) die, samen met het plan-MER, het project-MER vormt voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen 'Vliegbasis Soesterberg'³.

De Commissie⁴ is van oordeel dat de essentiële informatie voor besluitvorming in het project-MER aanwezig is. Het geeft in aanvulling op het plan-MER:

- inzicht in de mogelijkheden om de openbaar vervoer ambitie te bereiken en inzicht in de verkeer- en vervoerseffecten bij het niet bereiken van deze ambitie;
- een globale visualisatie van de landschappelijke inpassing van het museumkwartier en de woningbouwlocatie.

Een deel van de milieu-informatie is beschreven in het ontwerp bestemmingsplan. Dit betekent dat het MER niet als zelfstandig document, maar in combinatie met het ontwerp bestemmingsplan en dan met name het concept inrichtings- en beheerplan⁵ (bijlage 3) moet worden gelezen. De Commissie heeft in dit advies zowel de informatie uit het MER als de milieu-informatie uit het ontwerp bestemmingsplan betrokken.

¹ Partiële herziening van de ruimtelijke structuurvisie provincie Utrecht 2005-2015.

² 2073-61 Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Herontwikkeling Vliegbasis Soesterberg.

³ Besluit-m.e.r. bestemmingsplannen herinrichting vliegbasis Soesterberg, Tauw, N001-4734905EMG-iap-V01-NL, 7 april 2011.

⁴ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

⁵ Concept Inrichtings- en beheerplan voormalige Vliegbasis Soesterberg, Chris Bakker, Het Utrechts Landschap, 23 mei 2011.

Uit de recent uitgevoerde Natuurtoets⁶ blijkt dat de uitgangssituatie voor natuur gunstiger is dan waar bij de vorige toets (2009) vanuit is gegaan. Ondanks deze hogere bestaande kwaliteit kan het voornemen, mede gezien de hoge ecologische potenties, nog steeds per saldo leiden tot meer natuur(kwaliteit) ten opzichte van de huidige situatie.

Bij het plan-MER heeft de Commissie geadviseerd inzichtelijk te maken hoe de beoogde natuurkwaliteit kan worden gewaarborgd. De notitie Besluit-m.e.r. verwijst naar het concept inrichtings- en beheerplan, bijlage 3 van het ontwerp bestemmingsplan, waarin de relevante aspecten van inrichting en beheer nader zijn uitgewerkt. In dit plan wordt de borging van maatregelen onderbouwd en wordt ook ingegaan op recreatie, cultuurhistorie en andere gebiedsfuncties. Het plan geeft een goed inzicht in:

- de keuzen voor inrichting, ontwikkelingsbeheer en eindbeheer, met de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen;
- de wijze waarop monitoring van de natuurontwikkeling zal plaatsvinden;
- mogelijke maatregelen om bij te sturen in de natuurontwikkeling.

De Commissie constateerde in het eerdere advies bij het plan-MER dat de milieueffecten van het voornemen afhankelijk zijn van de uitwerking van de toekomstige inrichting en het beheer van het gebied op ondermeer de volgende punten:

- het tijdig realiseren van vervangende biotopen;
- de mogelijkheden die het voornemen biedt voor het realiseren van de corridorfunctie voor bijvoorbeeld Boomarter en Edelhert.

Het concept inrichtings- en beheerplan geeft heldere informatie over deze punten.

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op het oordeel van de Commissie en worden aanbevelingen gedaan voor het vervolgproces.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen

2.1 Natuur

2.1.1 Schraalgraslanden

De aanwezige droge schraalgraslanden en bloemrijke graslanden zijn uniek voor de Heuvelrug en ver daarbuiten. De huidige kwaliteit is met name bereikt door het intensieve beheer van maaien en afvoeren, de afwezigheid van recreatieve druk en mogelijk ook door een aanvankelijk lagere atmosferische depositie van vermestende stoffen. De huidige depositie is hoger dan gewenst voor de schraallandvegetaties en neemt de afgelopen jaren ook weinig af. Instandhouding en uitbouw van de natuurkwaliteit van de schraalgraslanden is alleen mogelijk door het nemen van beheer- en inrichtingsmaatregelen. Het concept inrichtings- en be-

⁶ Het besluit-MER verwijst naar de Natuurtoets van februari 2011. De Commissie heeft de definitieve versie (bijlage 1 bij het voorontwerp bestemmingsplan) betrokken in haar advies: Vliegbasis Soesterberg, Actualisatie Saldotoets EHS, Projectbureau Vliegbasis Soesterberg, 21 april 2011.

heerplan maakt duidelijk dat beheer en inrichting zijn geborgd. 50 hectare grasland blijft in een verschrallend maaibeheer en schapenbegrazing vult dit beheer aan. Het areaal aan soortenrijke graslanden wordt substantieel uitgebreid door het opruimen van verharding, gebouwen en plantsoenen. Aantasting van schraalgraslanden door hoge recreatiedruk wordt voorkomen door routing en sturing van recreatie. Verdekte rasters en andere geleidende structuren in het terrein worden als voorbeeld genoemd om aantasting door recreatie te voorkomen, maar wachten nog op detailuitwerking. Wanneer dit meer concreet wordt uitgewerkt kunnen vooraf mogelijke toekomstige beperkingen voor recreatie en evenementen inzichtelijk worden gemaakt. Met deze mogelijke toekomstige maatregelen kan dan bij voorbaat rekening worden gehouden bij de uitwerking van de recreatieve onderdelen van het plan. Monitoring van de natuurontwikkeling en van de uitgevoerde beheermaatregelen is een intensief onderdeel van het inrichtings- en beheerplan. Het wordt gebruikt voor eventuele bijsturing van maatregelen.

De Commissie adviseert, met het oog op gestelde natuurdoelen die door recreatiedruk mogelijk niet gehaald worden, maatregelen achter de hand uit te werken die deze druk verminderen.

De Commissie adviseert om de monitoring mede te richten op de effecten van vermestende en verzurende depositie, gelet op de huidige onzekerheid in de reductie hiervan alsmede de onzekerheid van precieze effecten in het plangebied. Maatregelen ter compensatie hiervan kunnen eveneens achter de hand worden gehouden.

2.1.2 Tijdig realiseren biotopen

Bij de omvorming van natuur is het van belang om bestaande groeiplaatsen en leefgebieden te behouden totdat vestiging van habitats en soorten op nieuwe locaties heeft plaatsgevonden. Hierdoor kunnen negatieve effecten op de aanwezige bijzondere habitats en soorten worden voorkomen. Omdat vestiging op nieuwe locaties soms jaren in beslag kan nemen en er hierdoor een spanningsveld kan ontstaan tussen natuurbehoud en de ontwikkeling van het plangebied is het van belang:

- de voorwaarden aan de ontwikkeling van het plangebied vanuit behoud van bijzondere levensgemeenschappen en soorten duidelijk vast te leggen en te borgen;
- vroegtijdig, zo mogelijk al voorafgaand aan besluitvorming over het voornemen, te beginnen met de inrichting van nieuwe locaties voor habitats en soorten.

De Commissie adviseert voor de vervolgbesluitvorming een concrete uitwerking te maken van:

- de voorwaarden voor de fasering en uitvoering van omvormingswerkzaamheden en de borging hiervan in werk- en uitvoeringsplannen;
- het tijdig mogelijk maken en monitoren van de migratie naar en vestiging van bijzondere habitats en soorten op nieuwe locaties.

2.1.3 Corridorfunctie voor Boommarter en Edelhert

De Commissie is kritisch over de geschiktheid van het plangebied als ecologische verbindingzone voor soortgroepen zoals de Boommarter en het Edelhert. Het plangebied heeft een corridorfunctie voor ondermeer deze soorten en vormt een schakel in de verbinding tussen natuurgebieden. Het toekomstig recreatief gebruik van het gebied kan mogelijk een belemmering zijn voor de migratie van en het gebruik als leef- en foerageergebied voor deze doelsoorten. Het concept inrichtings- en beheerplan geeft aan dat met inrichtingsmaatregelen en met toezicht en handhaving het plangebied geschikt zal zijn als ecologische verbindingzone. Innovatieve concepten als de 'ecozebra', een bosverbinding die de landingsbaan kruist zonder het doorzicht en ervaring van de baan weg te nemen, worden hiervoor uitgewerkt.⁷ In het spanningsveld tussen enerzijds de recreatieve druk en anderzijds de verstoringgevoeligheid van doelsoorten ligt de uitdaging om het plangebied als ecologische verbindingzone tot zijn recht te laten komen.

De Commissie adviseert in de definitieve versie van het inrichtings- en beheerplan te onderzoeken of aanvullende inrichtings- en beheermaatregelen gericht op het optimaliseren van het gebied als migratiezone voor Boommarter en Edelhert mogelijk zijn.

2.2 Verkeer en vervoer

Een ambitie voor het Museumkwartier is dat 10-15% van de bezoekers gebruik maakt van een hoogwaardige ontsluiting per openbaar vervoer (OV). Het MER noemt een aantal mogelijkheden om deze ambitie te bereiken en maakt inzichtelijk wat de effecten zijn wanneer de OV-ambitie niet wordt bereikt. De Commissie onderschrijft de conclusie in het MER dat de effecten hiervan (toename autoverkeer van 2%) verwaarloosbaar zijn. De mogelijkheden om de OV-ambitie te kunnen bereiken blijft volgens de Commissie desondanks een aandachtspunt in het vervolgproces.

De Commissie adviseert bij de uitwerking van het voornemen aandacht te besteden aan de mogelijkheden om de OV-ambitie te kunnen bereiken.

2.3 Landschappelijke inpassing

Het ruimtelijk plan geeft een visuele impressie van de landschappelijke inpassing van het museumkwartier en de woningbouw. Een meer gedetailleerde ruimtelijke uitwerking van het museumkwartier en de woningbouwlocatie is nog niet gemaakt. In het besluit-MER is, in aanvulling op het ruimtelijk plan, een uitwerking gemaakt van de visuele impact van het voornemen. Op basis van een meer gedetailleerde uitwerking blijft aandacht voor de landschappelijke inpassing van het voornemen van belang.

⁷ Zie paragraaf 4.4 Inrichtings- en beheerplan.

De Commissie adviseert voor de uitwerking van het voornemen een meer gedetailleerde visualisatie te maken van de landschappelijke inpassing.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemers: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zeist

Bevoegde gezagsorganen: de gemeenteraad van de gemeente Soest en de gemeenteraad van de gemeente Zeist

Besluit: vaststellen bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. en besluit-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorieën D09 en D10.

Activiteit: herontwikkeling het gebied van de voormalige Vliegbasis Soesterberg tot een hoogwaardig natuurgebied met recreatief medegebruik, recreatieve functies (bezoekerscentrum en museumkwartier) en een woningbouwlocatie.

Procedurele gegevens:

advies aanvraag reikwijdte en detailniveau plan-MER: 15 april 2008

advies reikwijdte en detailniveau: 28 april 2008

ter inzage legging plan-MER: 22 december 2009 t/m 15 februari 2010

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 18 december 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 4 maart 2010

aanvraag toetsingsadvies over het besluit-MER: 13 mei 2011

aankondiging start procedure in de Soester Courant, de Nieuwsbode en Soest Nu: 1 juni 2011

ter inzagelegging besluit-MER: 3 juni t/m 14 juli 2011

toetsingadvies uitgebracht: 25 augustus 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

mr. F.W.R. Evers (voorzitter)

drs. S.R.J. Jansen (tot 10 juli 2011)

drs. A. van Leerdam (vanaf 25 juli 2011)

prof. dr. J.M. Mastop

D. Spel (secretaris)

ir. J. Termorshuizen

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake, als

aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- (2073-24) planMER herontwikkeling vliegbasis Soesterberg, TAUW, R004-4585852MHN-evp-V03-NL, 8 december 2009;
- (2073-76) Nota van uitgangspunten bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg, 20 april 2010;
- (2073-76) Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2005-2015, Partiële herziening Herinrichting Vliegbasis Soesterberg, Provincie Utrecht, 31 mei 2010;
- (2073-63) besluit-m.e.r. bestemmingsplannen herinrichting vliegbasis Soesterberg, TAUW, N001-4734905EMG-iap-V01-NL, 7 april 2011;
- (2073-85) Gemeente Soest, voorontwerp Bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg, IDN NL.IMRO.0342.BPSoesterberg-VO01, 7 april 2011;
- (2073-77) Voorontwerp bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg, Gemeente Zeist, 19 april 2011;
- (2073-73) Natuurtoets Vliegbasis Soesterberg, Actualisatie Saldotoets EHS, Projectbureau Vliegbasis Soesterberg, 075478198.0.6-definitief, 21 april 2011;
- (2073-76) Natuurtoets Vliegbasis Soesterberg Flora- en faunawet, Projectbureau Vliegbasis Soesterberg, definitief rapport 075498838:0.1, 3 mei 2011;
- (2073-76) Bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg, Onderzoek naar luchtkwaliteit, Milieudienst Zuidoost Utrecht, PRV1110.A001, mei 2011;
- (2073-75) Concept Inrichtings- en beheerplan voormalige Vliegbasis Soesterberg, Chris Bakker, Het Utrechts Landschap, 23 mei 2011.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 22 augustus 2011 van de bevoegde gezagen heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Stichting Milieuzorg Zeist e.o., Bilthoven

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Bestemmingsplannen herinrichting vliegbasis Soester- berg

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeente Soest en van de gemeente Zeist bereiden het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan Vliegbasis Soesterberg voor. De bestemmingsplannen moeten de ontwikkeling mogelijk maken van een hoogwaardig natuurgebied met recreatief medegebruik, recreatieve functies (bezoekerscentrum en museumkwartier) en een woningbouwlocatie (440 woningen). De gemeenteraden van de gemeenten Soest en Zeist zijn bevoegd gezag voor het vaststellen van het bestemmingsplan.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800, Utrecht
ISBN: 978-90-421-3331-0
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
w www.commissiemer.nl

